

I. DREPT CIVIL

A. Persoanele

1. Federație sindicală. Personalitate juridică. Obligații

- Legea nr. 62/2011: art. 6 alin. (1) lit. g)
- Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, rep.¹: art. 1011

Acordarea personalității juridice unei federații sindicale presupune indicarea în statutul petentei a mărimii și compunerii patrimoniului inițial, iar dovada existenței acestui patrimoniu se face în condițiile cerute de lege.

(Secția I civilă, Decizia civilă nr. 227 din 14 septembrie 2016, F.Ș.)

Prin cererea înregistrată la 24.05.2016 la Tribunalul Timiș, petenta Federație sindicală A... a solicitat instanței să acorde personalitate juridică federației și să dispună înscrierea acesteia în registrul special al instanței.

În motivare, a arătat că în data de 09.05.2016 a avut loc Adunarea constitutivă prin care s-a hotărât înființarea Federației sindicale A..., s-a adoptat statutul federației și au fost alese organele de conducere.

În drept, a invocat prevederile art. 41 alin. (1), (2) și art. 42 din Legea nr. 62/2011, H.G. nr. 1260/2011.

Prin sentința civilă nr. 27/18.07.2016 pronunțată în dosarul nr. [...] /30/2016, Tribunalul Timiș a respins cererea petentei.

Pentru a hotărî astfel, instanța a reținut că statutul filialei ce solicită acordarea personalității juridice nu întrunește cerințele de legalitate impuse de dispozițiile art. 6 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 62/2011 referitoare la obligativitatea menționării mărimii și compunerii patrimoniului inițial, câtă vreme contractul de donație nr. 38 încheiat între Uniunea Teritorială B T. – Filiala Timiș și Federația sindicală A depus la dosar nu îndeplinește condițiile art. 1011 C. civ.

Apelul declarat de petentă împotriva sentinței a fost respins, după cum urmează:

Cererea de acordare a personalității juridice a fost respinsă de tribunal pentru neîndeplinirea condiției de legalitate impusă de art. 6 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 62/2011 referitoare la existența unui patrimoniu propriu, distinct de al sindicatelor componente.

Cum din chiar statutul petentei rezultă că nu este indicat un patrimoniu inițial, instanța de fond i-a pus în vedere să facă dovada existenței acestuia, astfel că la termenul de judecată din 18.07.2016 reprezentantul petentei a depus la dosar contractul de donație nr. 38 care nu îndeplinește condiția legală a formei autentice cerută de art. 1011 C. civ. potrivit căruia „Donația se încheie prin înscris autentic, sub sancțiunea nulității absolute”.

Faptul că în apel petenta a depus la dosar un alt exemplar al aceluiași contract intitulat, de data aceasta, contract de dar manual/donație nu face dovada realității darului manual și nici nu acoperă lipsa formei autentice cerută de art. 1011 C. civ.

¹ Publicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011. (F.N.)

Cum petenta nu a îndeplinit una dintre condițiile cerute de lege pentru acordarea personalității juridice, au fost respinse și susținerile sale privind încălcarea în primă instanță a libertății sindicale.

2. Schimbarea gradului de handicap stabilit de Comisia pentru Protecția Copilului. Posibilitatea reîncadrării în alt grad de handicap operată de instanța de judecată. Condiții

- Legea nr. 274/2004
- H.G. nr. 1437/2004
- Ordinul nr. 725/12709/2002 al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție

Normele juridice cuprinse în dispozițiile legale care consacră definițiile legale ale diverselor grade de handicap sunt imperative, instanța neputându-se substitui aprecierilor specialiștilor din Comisiile instituite prin lege, cu consecința stabilirii unui alt grad de handicap în absența unei expertize de specialitate care să infirme gradul de handicap inițial stabilit, respectiv să stabilească un alt grad de handicap, în condițiile Legii nr. 274/2004, cu referire la H.G. nr. 1437/2004 și Ordinul nr. 725/12709/2002 al ANPCA.

(Secția I civilă, Decizia civilă nr. 211 din 27 iulie 2016¹, prof. univ. dr. L.B.)

Prin decizia civilă nr. 211 din 27 iulie 2016, pronunțată în dosarul nr. [...] /108/2016 Curtea de Apel Timișoara a admis apelul declarat de pârâțul Consiliul Județean A... – Comisia pentru Protecția Copilului B... împotriva sentinței civile nr. [...] /18.04.2016, pronunțată de Tribunalul Arad pe care a schimbat-o cu consecința respingerii acțiunii reclamanților C... și D... pentru anularea Hotărârii nr. 216/24.02.2016 și a certificatului nr. 216/24.02.2016, emise de către pârât.

S-a reținut că, în aplicarea Legii nr. 272/2004 s-au emis H.G. nr. 1437/2004 și Ordinul nr. 725/12709/2002 al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție, stabilindu-se criteriile în baza cărora se stabilește gradul de handicap pentru copii și se aplică măsurile de protecție speciale prevăzute de lege.

Analiza acestor norme juridice pune în evidență că la stabilirea gradului de handicap sunt avute în vedere nu doar natura afecțiunii/diagnosticul medical care atrage încadrarea într-un anumit grad de handicap, ci și ale criteriilor stabilite de specialiști constituiți în comisii speciale, prin eliberarea unor fișe de evaluare psiho-sociale, precum și alți factori, care țin de exemplu, de mediul familial al copilului.

Curtea a reținut că în speță diagnosticul atribuit copilului a fost asociat unui „grad mediu de handicap”, fișele de evaluare psihosociale ale copilului susținând această încadrare, prin aceea că stabilesc o capacitate de autoservire a copilului doar limitată, corespunzătoare „gradului accentuat de handicap”, specialiștii stabilind o diminuare a participării sociale a copilului, în raport cu vârsta sa într-un procent de 25%.

Schimbarea gradului de handicap astfel stabilit și reîncadrarea operată de instanța de judecată în gradul de handicap „grav cu asistent personal”, sub aprecierea că scopul legii nu poate

¹ Speța a fost publicată în Revista Buletinul Curților de Apel nr. 11/2016, p. 17. (F.N.)

fi atins, dacă copilul este lipsit de asistent personal fiind nelegală, în condițiile în care în cauză nu s-a ordonat/efectuat o expertiză medicală care să ajungă la alte concluzii medicale, în raport cu opinia specialiștilor din Comisiile de specialitate, prevăzute de dispozițiile legale menționate.

Curtea a mai reținut că, împrejurarea că Ordinul nr. 725/12709/2002 nu conține norme juridice propriu-zise, care să cuprindă prescripții/soluții legale nu înlătură caracterul obligatoriu al normelor care fixează criteriile în baza cărora se statuează asupra gradelor de handicap și măsurilor de protecție aferente, inclusiv al definițiilor cuprinse în Ordin, care sunt definiții legale, al căror conținut nu poate fi substituit de instanță, aceasta având exclusiv rolul de a verifica dacă starea de fapt se încadrează sau nu în ipoteza normelor legale și dacă încadrarea într-un anumit grad de handicap corespunde definiției legale a acestuia.

B. Drepturi reale

3. Acțiune în revendicare de drept comun. Comparare titluri. Admisibilitate

- Codul civil de la 1864¹: art. 480
- Legea nr. 169/1997: art. III

Faptul că printr-o hotărâre anterioară s-a reținut irevocabil valabilitatea titlurilor pârâților subdobânditori ai terenului revendicat care au fost de bună credință la încheierea contractelor de vânzare cumpărare nu împiedică reclamanta să solicite pe calea revendicării de drept comun compararea propriului titlu cu cel invocat de aceștia, după cum nici dobândirea în proprietate de autorul pârâților a terenului revendicat în temeiul legilor fondului funciar nu are ca efect inadmisibilitatea acțiunii în revendicare.

(Secția I civilă, Decizia civilă nr. 432 din 21 decembrie 2016, F.Ș.)

Prin acțiunea înregistrată la Judecătoria Timișoara la 24.10.2008 sub nr. [...] /325/2008, reclamanta SC A... SRL a solicitat în contradictoriu cu pârâții B..., Comisia de aplicare a Legii nr. 18/1991, C.... ș.a. constatarea nulității absolute a titlului de proprietate nr. 1/1994 emis în favoarea pârâtei B... în partea referitoare la suprafața care se suprapune peste terenul înscris în cartea funciară nr. 14 Timișoara proprietatea sa și constatarea nulității absolute a actelor translativ de proprietate încheiate ulterior cu privire la această suprafață de B... și ceilalți pârâți persoane fizice.

Ulterior, reclamanta și-a completat cererea, chemând în judecată și alte persoane care au dobândit dreptul de proprietate asupra unei părți din suprafața în discuție și a solicitat ca, în temeiul art. 480 C. civ., prin compararea titlurilor aflate în conflict, să fie obligați pârâții persoane fizice să îi lase în deplină proprietate și liniștită posesie terenul proprietatea sa tabulară.

¹ Codul civil (sau Codicele civil din 1864) (publicat în M. Of. nr. 271 din 4 decembrie 1864), cu modificările și completările ulterioare a fost abrogat prin dispozițiile art. 230 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil (publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011). (F.N.)

La termenul din 21 octombrie 2009, apreciind că doar capătul de cerere în nulitatea titlului de proprietate și a contractelor de vânzare-cumpărare este în stare de judecată, instanța a dispus petitul având ca obiect acțiunea în revendicare, fiind format astfel dosarul de față, care a fost suspendat până la soluționarea irevocabilă a dosarului nr. [...] /325/2008.

Prin sentința civilă nr. 9046/11.06.2014 a Judecătoriei Timișoara pronunțată în dosarul nr. [...] /325/2008 s-a constatat nulitatea absolută a titlului de proprietate emis în favoarea pârâtei B... în partea referitoare la suprafața de 958 mp. care se suprapune peste terenul înscris pe numele reclamantei și a fost respinsă cererea în nulitate absolută a contractelor de vânzare cumpărare ulterior încheiate cu privire la această suprafață de teren.

Dosarul având ca obiect revendicare a fost repus pe rol și, prin sentința civilă nr. 819/04.02.2016, Judecătoria Timișoara a respins acțiunea reclamantei.

Pentru a dispune astfel, instanța a avut în vedere că reclamanta a dobândit în proprietate cu titlu de vânzare cumpărare imobilul înscris în cartea funciară nr. 14 Timișoara, teren de 1.860 mp.; că pârâtei B... i s-a eliberat în baza Legii nr. 18/1991 un titlu de proprietate pentru suprafața de 8 ha și 5.700 mp. și că aceasta a procedat la dezmembrarea terenului în 28 de parcele care au fost reînscrise în altă carte funciară și, ulterior, vândute pârâților din prezenta cauză; că, prin sentința civilă nr. 9046/11.06.2014 s-a constatat nulitatea titlului arătat în partea referitoare la suprafața de 958 mp. care se suprapune peste terenul proprietate a reclamantei, dar a fost respinsă cererea în constatarea nulității contractelor de vânzare-cumpărare încheiate între B... și dobânditorii ulteriori, pârâți în cauza de față, cu motivarea că pârâții au fost subdobânditori de bună credință și cu titlu oneros și că nu au putut să cunoască nevalabilitatea titlului de proprietate al înstrăinătorului, soluția de respingere impunându-se pentru considerente de echitate și utilitate socială și pentru asigurarea securității raporturilor juridice.

Prin urmare, a observat, în esență, instanța, în prezenta cauză se poate reține cu putere de lucru judecat că a operat principiul validității aparenței de drept (proprietatea aparentă), excepție de la principiul *resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis* și că, tot cu putere de lucru judecat, s-a reținut că pârâții cumpărători sunt de bună credință și s-au aflat într-o eroare comună și invincibilă, aceștia dobândind dreptul de proprietate asupra terenului din litigiu în baza efectului achizitiv al proprietății aparente, ca mod original de dobândire a proprietății.

A mai reținut instanța că este incident principiul *specialia generalibus derogant*, ceea ce s-ar traduce în cauză prin teza că dacă reclamanta nu a putut să dobândească în natură și să intre în posesia unui bun pe calea specială reglementată de Legea nr. 18/1991, nu îl poate dobândi nici pe calea unei acțiuni de drept comun; că, față de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, exigențele art. 1 din Protocolul adițional nr. 1 și principiul securității raporturilor juridice trebuie respectate atât în cazul fostului proprietar cât și în cel al cumpărătorului de bună credință; că o acțiune în revendicare de drept comun ar fi putut fi admisă numai în ipoteza în care prin sentința de anulare a titlului primului vânzător s-ar fi constatat și nulitatea contractelor de vânzare-cumpărare și nu s-ar fi reținut principiul validității aparenței în drept; că reclamanta nu are un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 care să justifice o acțiune în revendicare, ci are la dispoziție numai o acțiune personală în despăgubiri câtă vreme, în prezenta acțiune în care pârâții au făcut dovada dobândirii dreptului de proprietate printr-un mod original de dobândire, titlul lor este preferabil titlului reclamantei care a dobândit dreptul de proprietate printr-un mod derivat.

Apelul declarat de reclamantă împotriva sentinței a fost respins prin decizia civilă nr. 1041/A/21.09.2016 pronunțată de Tribunalul Timiș.

Pentru a dispune astfel, instanța a avut în vedere că particularitatea acțiunii în revendicare de față constă în aceea că, anterior pronunțării hotărârii primei instanțe, a fost soluționată

acțiunea în nulitate parțială titlu de proprietate și contracte de vânzare succesive întemeiate pe dispozițiile cu caracter special ale Legii nr. 18/1991 printr-o hotărâre judecătorească prin care irevocabil s-a reținut că părții din prezenta cauză au fost subdobânditori de bună credință și cu titlu oneros, astfel că în mod implicit s-a realizat și o comparare a titlurilor părților litigante, o nouă comparare pe temeiuri de drept comun nemaifiind admisibilă întrucât s-ar aduce atingere puterii de lucru judecat.

A mai reținut tribunalul că la această nouă analiză se opune și principiul de drept specialia generalibus derogant a cărui consacrare în materia fondului funciar reiese din dispozițiile art. III ale Legii nr. 169/1997, care, după ce enumeră cazurile de nulitate absolută a actelor de reconstituire sau de constituire a dreptului de proprietate și reglementează și regimul juridic al nulității, la alin. 2⁴ prevede că în cazul unor înstrăinări succesive ale terenurilor, cel care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul este obligat să remită prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren. Așadar, legea specială creează cadrul juridic pentru repararea prejudiciului suferit de proprietarul căruia, deși i s-a recunoscut validitatea titlului de proprietate emis în baza legii speciale și s-a procedat concomitent la constatarea nulității titlului emis subsecvent în temeiul aceleiași legi, nu i se mai poate restitui terenul în natură tocmai în considerarea vânzărilor succesive efectuate de către titularul titlului nul, apelanții încadrându-se cu exactitate în această ipoteză.

Împotriva deciziei a declarat recurs reclamanta care a solicitat, în principal, casarea ei cu trimiterea cauzei spre rejudecare instanței de apel, iar în subsidiar modificarea în tot a acesteia cu consecința admiterii cererii de chemare în judecată.

În motivarea recursului, a invocat că, întrucât acțiunea în revendicare a fost disjunctă din dosarul nr. [...] /325/2008 (cu consecința formării dosarului de față), nu s-a realizat compararea titlurilor părților, fiind ușor de observat că hotărârile pronunțate în dosarul inițial nu cuprind nici un fel de considerente referitoare la preferabilitatea titlurilor părților cumpărători.

A invocat greșita reținere incidența în cauză a prevederilor art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997, norma putând fi aplicată doar când obiectul constituirii/reconstituirii dreptului de proprietate prin titlu nul este un teren ce a făcut obiectul legilor de reparație în materia fondului funciar; or, antecesorii săi în drepturi au dobândit terenul în litigiu prin schimb imobiliar în anul 1991 și nu în baza Legii nr. 18/1991 ori a altor legi de reparație.

Examinând recursul, Curtea a reținut următoarele:

Respingând apelul reclamantei, tribunalul nu a contestat susținerile acesteia referitoare la aptitudinea proprietarului de a revendica bunul de care este lipsit prin compararea propriului titlu cu cel pe care posesorul actual îl invocă pentru a justifica propria calitate de proprietar asupra aceluiași bun, însă a reținut o analiză a preferinței titlurilor părților nu mai poate fi făcută în cauză față de puterea de lucru judecat a sentinței civile nr. 9046/11.06.2014 a Judecătoriei Timișoara și de consacrarea în materia fondului funciar (prin dispozițiile art. III ale Legii nr. 169/1997) a principiului de drept specialia generalibus derogant.

Privitor la aceste considerente, instanța de recurs a constatat în primul rând că, pentru a respinge cererile reclamantei având ca obiect constatarea nulității absolute (și) a contractelor de vânzare-cumpărare invocate în favoarea lor de părții din prezenta cauză urmare a anulării parțiale a titlului de proprietate eliberat înstrăinătorului (anume, pârâta B...) în baza legilor fondului funciar, Judecătoria Timișoara a reținut prin sentința civilă nr. 9046/11.06.2014 că, deși ca efect al nulității actului juridic civil, față de terți se aplică principiul anulării actului subsecvent ca urmare a anulării actului principal „... în cazul subdobânditorului de bună credință și cu titlu oneros al imobilului, cum este cazul tuturor cumpărătorilor terenurilor dezmembrate din parcela inițială, suntem în prezența unei excepții ce determină ineficacitatea aplicării acestei reguli de drept. Cumpărătorii terenului suprapus peste terenul reclamantei

sunt de bună credință, nefiind dovedit faptul că ei au cunoscut sau cu diligențe minime ar fi putut cunoaște nevalabilitatea titlului de proprietate al înstrăinătorului, în consecință fiind vorba de considerente de echitate și utilitate socială, pentru asigurarea securității raporturilor juridice civile, raportat la faptul că pe aceste terenuri dobândite cu titlu oneros pârâții cumpărători au edificat construcții se impune respingerea acestor petite”.

Astfel, prin sentința a cărei autoritate de lucru judecat a fost reținută de tribunal, judecătoria s-a referit la titlurile pârâților subdobânditori din perspectiva atitudinii lor subiective la momentul încheierii contractelor, dând relevanță raportului dintre aceștia și persoana înstrăinătorului terenurilor și validând ca justificată convingerea lor că titlul acestuia era unul valabil, fără a contrapune în vreun fel titlul reclamantei celor invocate în favoarea lor de subdobânditori; mai mult, respingând cererea în nulitatea contractelor, instanța nici nu face vorbire despre faptul că, anterior declanșării aceluși litigiu, subdobânditorii ar fi avut cunoștință despre existența reclamantei însăși și/sau a titlului acesteia, astfel că în nici un caz nu se poate aprecia că în acel litigiu s-ar fi procedat la o comparare (fie ea și implicită) de titluri, cum a reținut tribunalul. Statuând că și dobânditorii ulteriori ai imobilului dețin un titlu valabil, la fel ca și reclamanta, instanța a creat doar premisa comparării acestor titluri (pe calea prezentei acțiuni în revendicare), fără, însă, a proceda ea însăși în acest sens și fără a da preferință vreunui dintre ele, a conchis instanța de recurs.

Privitor la interpretarea dată de tribunal prevederilor art. III alin. (2⁴) din Legea nr. 169/1997, Curtea a reținut că alin. (2⁴) al art. III prevede că „În cazul unor înstrăinări succesive ale terenurilor, cel care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul este obligat să remită prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren” și că, potrivit art. II din aceeași lege „Dispozițiile modificatoare sau de completare ori de abrogare ale prezentei legi nu aduc atingere în nici un fel titlurilor și altor acte de proprietate eliberate, cu respectarea prevederilor legii fondului funciar nr. 18/1991, la data întocmirii lor”.

Din coroborarea acestor prevederi cu cele ale art. III alin. (1) rezultă că regulile speciale privind nulitatea absolută introduse de acest articol vizează terenurile și persoanele care intră sub incidența legilor fondului funciar și nu situația celor al căror drept de proprietate nu a fost constituit ori reconstituit în temeiul legilor speciale adoptate în această materie.

Aceeași concluzie, a mai constatat instanța, rezultă și din interpretarea sistematică a prevederilor art. 3 în forma ulterioară modificărilor aduse prin Legea nr. 247/2005.

Astfel, după ce indică titularii cererii în nulitate și stabilește că „Nulitatea absolută, în sensul prezentei legi, va putea fi invocată și în litigiile în curs” (alin. 2¹), norma modificată reglementează regimul titlurilor obținute de foștii proprietari pe alte amplasamente și prevede că, în cazul lor, nulitatea nu operează dacă la intrarea în vigoare a prezentei legi și-au găsit vechile amplasamente de care au fost deposedați atribuite legal altor persoane conform Legii nr. 18/1991 [alin. (2²)].

În consecință, și alin. 2⁴ a cărei incidență în cauză este contestată de recurentă (și care dispune că „În cazul unor înstrăinări succesive ale terenurilor, cel care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul este obligat să remită prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren”.), are în vedere tot situația conflictului dintre persoane ale căror titluri de proprietate au fost obținute prin constituirea/reconstituirea dreptului în aplicarea legilor fondului funciar, însă la date diferite, adoptarea acestei norme fiind și ea manifestarea aceleiași intenții a legiuitorului de asigurare a securității circuitului civil, iar nu a celei de a produce incertitudine juridică prin nesocotirea drepturilor anterior dobândite în condițiile dreptului comun (situația dreptului dobândit de recurentă).

În fine, instanța a reținut că aceeași concluzie rezultă și din Decizia nr. 746/2008 prin care, pronunțându-se asupra constituționalității dispozițiilor art. III alin. 2⁴ din Legea nr. 169/1997,

Curtea Constituțională a statuat că „... în situația în care respectivele titluri de proprietate au intrat în circuitul civil prin acte de vânzare-cumpărare succesive sau în alt mod, fostul proprietar se va adresa justiției pentru constatarea nulității absolute a titlului inițial, potrivit art. III din Legea nr. 169/1997 pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1990. Însă, în aceste cazuri, dispozițiile legale aplicabile nu trebuie să creeze o stare de instabilitate a raporturilor juridice și să aducă atingere drepturilor câștigate în temeiul legilor menționate anterior, ce au reglementat regimul reconstituirii și constituirii dreptului de proprietate funciară. Astfel, legiuitorul a instituit o excepție de la regula reconstituirii dreptului de proprietate asupra terenurilor pe vechile amplasamente, reglementând obligația persoanei care a vândut terenul pe baza titlului constatat nul de a remite prețul actualizat fostului proprietar rămas fără teren”

În consecință, curtea de apel a concluzionat că sunt întemeiate susținerile recurente potrivit cărora în mod greșit a reținut instanța de apel incidența în cauză a prevederilor art. III alin. 2⁴ din Legea nr. 169/1997 pentru a constata inadmisibilitatea cererii sale de comparare a titlurilor în calea prezentei acțiuni în revendicare și că, reținând că excepțiile mai sus-arătate se opun comparării titlurilor în cadrul acțiunii în revendicare formulată în cauză, tribunalul a soluționat procesul fără a intra în cercetarea fondului, astfel că, în baza art. 312 alin. (1), (2), (3), (5) C. pr. civ. rap. la art. 304 pct. 9 C. pr. civ., a admis recursul reclamantei, a casat decizia recurată și a trimis cauza la Tribunalul Timiș pentru rejudecarea apelului.

4. Expropriere. Neemitere hotărâre de stabilire a despăgubirilor. Consecințe

- Legea nr. 33/1994, rep.¹: art. 1
- Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, rep.²: art. 562 alin. (3)
- Constituția României: art. 44 alin. (3)
- Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului: art. 1 alin. (1)

Neemiterea de către expropriator a hotărârii de stabilire a despăgubirilor pentru terenul expropriat și pe care s-au realizat lucrările pentru care terenul a fost preluat. fără ca proprietarul să fie în culpă, nu poate fi invocată ca temei al respingerii ca prematură a cererii în despăgubiri formulată de proprietarul care a fost lipsit de bun.

(Secția I civilă, Decizia civilă nr. 137 din 11 mai 2016³, F.Ș.)

Prin sentința civilă nr. 987/14 decembrie 2015 pronunțată în dosar nr. [...] /108/2015, Tribunalul Arad a admis în parte acțiunea formulată de reclamantul A... și a obligat pârâta Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România să-i plătească suma de 3.273 euro sau echivalentul în lei la cursul BNR la data plății, cu titlu de despăgubiri pentru terenul expropriat.

Pentru a dispune astfel, instanța a avut în vedere, în esență, că, în temeiul H.G. nr. 442/2013 a fost declanșată exproprierea terenului proprietate a antecesorului reclamantului, în anexa 2 a hotărârii fiind evidențiată și valoarea de despăgubire în sumă de 688,16 lei, valoare

¹ Publicată în M. Of. nr. 472 din 5 iulie 2011. (F.N.)

² Publicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011. (F.N.)

³ Speța a fost publicată în Revista Buletinul Curților de Apel nr. 10/2016, p. 8. (F.N.)

contestată ca derizorie de reclamantul care a arătat că pârâta nu și-a îndeplinit nici obligația de emitere a hotărârii de stabilire a despăgubirilor cerută de Legea nr. 255/2010. Totodată, a avut în vedere concluziile raportului de expertiză efectuat în cauză și a validat opinia majoritară exprimată de doi experți, apreciind că aceasta corespunde prevederilor art. 26 din Legea nr. 33/1994.

Împotriva sentinței a declarat apel pârâta, care a solicitat schimbarea ei în sensul respingerii acțiunii ca prematur introdusă.

În motivare, a arătat că, deși a invocat prin întâmpinare excepția prematurității, prima instanță nu s-a pronunțat asupra ei, astfel că a reiterat susținerea potrivit căreia, câtă vreme procedura reglementată de Legea nr. 255/2010 nu este finalizată, nefiind emisă hotărârea de stabilire a cuantumului despăgubirii, acțiunea este prematur introdusă. Titularii drepturilor reale asupra terenurilor supuse exproprierii au asigurată calea contestării în justiție a cuantumului despăgubirilor numai după data comunicării hotărârii de stabilire a cuantumului despăgubirii stabilite prin hotărâre; pe de altă parte, procedura exproprierii presupune numeroase demersuri ce trebuie efectuate de expropriator anterior emiterii hotărârilor de stabilire a despăgubirilor, aceasta fiind ultima etapă a procesului exproprierii. În aceste condiții, apelanta a apreciat că termenul care a trecut de la intrarea în vigoare a H.G. nr. 442/2013 nu este unul rezonabil.

Curtea a respins apelul astfel declarat, pentru următoarele considerente:

Prin încheierea de ședință din 29.06.2015, excepția prematurității invocată de pârâtă a fost respinsă de tribunal cu motivarea că aceasta nu a contestat susținerile reclamantului referitoare la începerea și finalizarea lucrărilor pe terenul în litigiu și că nici nu poate invoca în favoarea sa propria culpă, respectiv neemiterea hotărârii de stabilire a despăgubirilor.

Pe calea apelului, pârâta nu a contestat susținerile reclamantului și constatările experților privind executarea lucrărilor pe terenul în litigiu ci a susținut că etapele procedurii administrative de expropriere presupun o anumită durată în timp, ceea ce, în opinia sa, este de natură să justifice faptul că hotărârea de stabilire a despăgubirilor convenite reclamantului nu a fost emisă. Această susținere nu se constituie în motiv de schimbare a hotărârii, câtă vreme proprietatea reclamantului a fost afectată fără realizarea procedurii care să se finalizeze cu acordarea de despăgubiri, procedură ale cărei etape erau cunoscute de expropriator și care era ținut să le urmeze. Din această perspectivă, cum procedura de urmat în aplicarea H.G. nr. 442/2013 nu derogă de la cea stabilită prin Legea nr. 255/2010, sunt nefondate susținerile apelantei referitoare la durata termenului scurs de la intrarea în vigoare a acestei hotărâri de guvern până în prezent și la faptul că procedurile ar fi în curs de desfășurare.

Exproprierea constă în achiziția forțată pentru cauză de utilitate publică a unor bunuri din proprietatea privată în vederea executării de lucrări de utilitate publică cu plata unei drepte și prealabile despăgubiri. În acest sens, art. 1 din Legea nr. 33/1994 prevede că „Exproprierea de imobile, în tot sau în parte, se poate face numai pentru cauză de utilitate publică, după o dreaptă și prealabilă despăgubire...”; art. 562 alin. (3) C. civ. că „Exproprierea se poate face numai pentru o cauză de utilitate publică stabilită potrivit legii, cu justă și prealabilă despăgubire...”; Constituția României prevede în art. 44 alin. (3) că „Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire”, iar art. 1 alin. (1) din Protocolul 1 adițional la Convenție că „... Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege...”.

Or, în cauză, fără ca reclamantul să fi fost dezdăunat, fără finalizarea de către pârâtă a procedurii obligatorii prin emiterea unei hotărâri de stabilire a cuantumului despăgubirilor și fără ca reclamantului să i se poată reține vreo culpă din această perspectivă, exproprierea a

operat și reclamantul a fost lipsit de bun, astfel că susținerile apelantei referitoare la momentul nașterii dreptului petentului de a pretinde despăgubiri sunt nefondate, respingerea ca prematură a prezentei cereri cu motivarea că reclamantul trebuie să aștepte emiterea de către pârâtă a hotărârii pe care – în cazul în care ar fi nemulțumit de cuantumul despăgubirilor – să o conteste conform art. 22 din Legea nr. 255/2010 în condițiile în care pârâtă însăși recunoaște că nu s-a încadrat în termenul stabilit de lege pentru emiterea actului, ar face incertă posibilitatea reclamantului de a se vedea despăgubit pentru bunul de care a fost lipsit.

5. Expropriere. Raportul dintre legea generală și legea specială în materia exproprierii

- Legea nr. 33/1994¹
- Legea nr. 255/2010

În materie de expropriere, Legea nr. 33/1994 reprezintă dreptul comun, în timp ce Legea nr. 255/2010 este o lege specială, raportul dintre cele două legi fiind guvernat de principiul specialia generalibus derogant.

(Secția I civilă, Decizia civilă nr. 223 din 14 septembrie 2016, prof. univ. dr. L.B.)

Prin decizia civilă nr. 223 din 14 septembrie 2015, pronunțată în dosarul nr. [...]108/2016, Curtea de Apel Timișoara a respins apelul declarat de reclamantii A... și B... împotriva sentinței civile nr. 237/05.04.2016, pronunțată de Tribunalul Arad.

În esență, Curtea a reținut că motivele de apel prin care se invocă nelegalitatea hotărârii atacate, prin aceea că, în cauză, nu există autoritate de lucru judecat, întrucât cele două acțiuni au temeiuri juridice diferite, primul litigiu fiind întemeiat în drept în condițiile Legii nr. 255/2010, în timp ce litigiul pendinte pe dispozițiile Legii nr. 33/1994, pun în evidență două tipuri de confuzii, prima vizând confuzia între temeiul juridic al unei acțiuni și cauza pe care se sprijină dreptul a cărui valorificare de urmărește prin intermediul acțiunii împreună cu împrejurările de fapt care au generat promovarea acțiunii, context în care eronat se susține că acțiunea reclamantilor este admisibilă întrucât s-a întemeiat pe dispozițiile Legii nr. 33/1994, celălalt demers procedural fiind întemeiat pe dispozițiile Legii nr. 255/2010, întrucât, în realitate, asemenea susțineri vizează temeiul juridic al acțiunilor în justiție, respectiv normele juridice care reglementează asemenea raporturi deduse judecății.

Cea de a doua confuzie pune în evidență distorsionarea raportului dintre Legea nr. 33/1994 și Legea nr. 255/2010, în condițiile în care, în materie de expropriere, Legea nr. 33/1994, reprezintă dreptul comun, iar Legea nr. 255/2010, lege specială, raportul dintre cele două legi fiind gestionat de principiul specialia generalibus derogant. În context, Curtea a reținut că în materia despăgubirilor generate de exproprieri legea specială vizează **exclusiv** cenzurarea/redimensionarea cuantumului despăgubirilor acordate, în timp ce modul de calcul al acestor despăgubiri este reglementat de legea generală, la care face trimitere chiar Legea nr. 255/2010.

¹ Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică a fost republicată în M. Of. nr. 472 din 5 iulie 2011.

6. Expropriere pentru cauză de utilitate publică. Declarație utilitate publică. Obligația de expropriere teren proprietate privată

- Legea nr. 123/2012: art. 12 alin. (5) art. 15, art. 17
- Legea nr. 33/1994
- Decretul nr. 76/1950 pentru producerea, transportul, distribuția și vânzarea energiei electrice modificat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 620/1973: art. 23 pct. A, alin. (2) pct. 4

Efectele limitării dreptului de proprietate privată asupra unor imobile, afectate de funcționarea unor capacități energetice prin constituirea unor drepturi de uz și de servitute în condițiile Legii nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale pot face obiectul reparațiilor prevăzute de lege numai pentru obiectivele energetice realizate după intrarea în vigoare a Legii nr. 123/2012.

În situația obiectivelor energetice realizate anterior intrării în vigoare a Legii nr. 123/2012 vor fi observate dispozițiile legale în vigoare de la data realizării acestora, cu referire la vânzarea terenurilor, acordarea de despăgubiri, declararea utilității publice, respectiv exproprierea acestora.

(Secția I civilă, Decizia civilă nr. 340 din 23 noiembrie 2016, prof. univ. dr. L.B.)

Prin acțiunea înregistrată la data de 20.10.2015 la Tribunalul Timiș, reclamanții A... și B... au chemat în judecată pârâții Consiliul Județean C... și Municipiul C..., prin Primar, solicitând admiterea excepției autorității de lucru judecat, rezultată din Decizia nr. 83/ 07.05.2015, pronunțată de Curtea de Apel Timișoara în dosarul nr. [...]30/2014, cu consecința constatării utilității publice a terenului intravilan, din CF [...]Timișoara, nr. top [...]1/2, proprietatea reclamanților, respectiv obligarea pârâtului I la declararea utilității publice pentru teren și obligarea pârâtului II la realizarea exproprierii terenului în cauză.

În fapt, se arată că terenul din litigiu, proprietatea reclamanților, se află în vecinătatea stației de transformare electrică de 110/20 kV D..., înființată în anul 1983.

La data de 13.11.2006, pârâta II a emis certificatul de urbanism nr. x în vederea eliberării unei autorizații de construcție, la cererea reclamanților, care urmăresc construirea unei locuințe și a unui atelier de pictură pe terenul în discuție.

La data de 13.01.2009 E... a emis adresa nr. 13518 prin care a înștiințat reclamanții în legătură cu refuzul avizării amplasamentului construcțiilor proiectate, în raport cu Ordinul nr. 4/2007, întrucât obiectivul se află la o distanță mai mică de 20 m de zona de siguranță a stației electrice, lățimea terenului fiind sub 20 m.

Reclamanții arată că toate laturile terenului proprietatea lor se află la distanțe mai mici de 20 m de stația electrică, astfel că sunt în imposibilitate de a construi, dreptul lor de proprietate fiind restricționat, motiv pentru care consideră că refuzul autorității de a declara terenul ca fiind de utilitate publică, cu consecința realizării exproprierii lui de către pârâta II este nelegitim, exproprierea impunându-se în virtutea art. 17 din Legea nr. 123/2012, căci terenul se află în zona de siguranță a stației electrice, terenul fiind necesar „funcționării normale a capacității energetice”.

În susținerea acțiunii lor, reclamanții arată că acțiunea lor a mai parcurs un ciclu procesual soldat cu pronunțarea sentinței civile nr. 2704/12.11.2014, prin care le-a fost admisă o acțiune identică, hotărârea fiind însă desființată de Curtea de Apel Timișoara prin decizia

nr. 83/07.05.2015, în rejudecare acțiunea lor fiind respinsă ca prematură, întrucât reclamanții nu au parcurs procedura administrativă prealabilă prevăzută de Legea nr. 123/2012, obligatorie în astfel de litigii.

Reclamanții arată că s-au conformat dispozițiilor Curții de Apel Timișoara și au parcurs procedura prealabilă, însă E... a respins cererea de despăgubiri formulată de către reclamanți.

În raport cu decizia nr. 83/2015, menționată, se susține autoritatea de lucru judecat, cu referire la considerentele acestei hotărâri, care au valoarea dispozitivului hotărârii, în raport cu dispozițiile art. 430 alin. (2) C. pr. civ.

Prin sentința civilă nr. 1039/PI/28.04.2016, Tribunalul Timiș a admis excepția inadmisibilității acțiunii, invocată de pârâții în cauză, cu consecința respingerii acțiunii reclamanților.

Pentru a hotărî astfel, Tribunalul a reținut că, în conformitate cu art. 17 din Legea nr. 123/2012 sunt supuse exproprierii doar terenurile necesare pentru înființarea și funcționarea capacității energetice, nu și terenurile aflate în zonele de protecție și siguranță, proprietatea unor terți, precum în cazul de speță, legea instituind în astfel de cazuri un drept de servitute legală.

În egală măsură, instanța a reținut că legea menționată conferă persoanei fizice lezate de înființarea capacității energetice doar dreptul la despăgubiri, nu și posibilitatea de a solicita exproprierea, sens în care se evocă dispozițiile art. 12 alin. (6), (8) și (10) din Legea nr. 123/2012, cu referire la art. 113 (3), (4), (7) din lege, la care Tribunalul adaugă efectele puterii de lucru judecat derivat din decizia civilă nr. 83/2015, pronunțată de Curtea de Apel Timișoara în dosarul nr. [...] /30/2014, prin care s-a statuat că reclamanții trebuie să urmeze procedura administrativă prevăzută de lege.

Împotriva acestei hotărâri reclamanții au declarat apel, invocând nelegalitatea hotărârii din perspectiva privării reclamanților de dreptul de a edifica o construcție pe terenul proprietatea lor; a neluării în considerare a împrejurării că reclamanții s-au conformat exigențelor deciziei civile nr. 83/2015, urmând procedura administrativă prevăzută de Legea nr. 123/2012, care însă a eșuat prin refuzul E... de a satisface cererea de despăgubiri a reclamanților; a nesocotirii autorității de lucru judecat a deciziei nr. 83/2015, menționată, în raport cu dispozițiile art. 430 (2) C. pr. civ.

În fapt, se susține că exproprierea solicitată nu este una nouă, ci una începută în anul 1980, însă nefinalizată până în prezent, sens în care evocă dispozițiile art. 17, cu referire la art. 3 pct. 83 din Legea nr. 123/2012.

Apelanții arată că dreptul de servitute instituit prin art. 15 alin. (3) din Legea nr. 123/2012 nu exclude exproprierea prevăzută de art. 3 pct. 83 din lege, întrucât terenul proprietatea lor este considerat util funcționării capacității energetice, integrându-se în „zona de siguranță”, astfel cum aceasta este definită prin art. 3 pct. 83 din lege. În context, se consideră că tribunalul a ignorat alin. (1) al art. 15, valorificând exclusiv alin. (3) al art. 15, precum și împrejurarea că legea nu instituie mecanisme pentru obligarea E... la declanșarea procedurii de expropriere, motiv pentru care concursul instanțelor de judecată este inevitabil și necesar.

O critică distinctă din apel vizează inaplicabilitatea Legii nr. 123/2012, căci această lege vizează exclusiv obiectivele energetice edificate după intrarea în vigoare a legii, sens în care sunt evocate dispozițiile al. (5) ale art. 12 din Legea nr. 123/2012, iar stația electrică în discuție a fost înființată în anul 1983.

Hotărârea este criticată și prin aceea că instanța nu a observat că reclamanții au parcurs procedura administrativă prevăzută de lege, conform considerentelor deciziei civile nr. 83/2015 a Curții de Apel Timișoara, dar și din perspectiva evocării unor dispoziții legale care nu au legătură cu cauza, căci vizează regimul juridic al gazelor naturale, precum art. 113 din Legea nr. 123/2012.

În motivarea apelului, se susține că obiectivul construit în 1983 este de utilitate publică locală și atrage dispozițiile Legii nr. 33/1994 privind exproprierea, pârâții având atribuții în demararea procedurii vizate de această lege.